

YEREL MİRAS ETKENLERİ İLE TOPLUMSAL DAYANIKLILIĞIN BİRLİKTE HARİTALANDIRILMASI

6. Baskı - 15 Nisan 2025

GİRİŞ

RESILIAGE, kültürel ve doğal mirasın Afet Riskinin Azaltılmasına (DRR) entegrasyonu yoluyla toplum direncini artırmaya odaklanan üç yıllık bir Avrupa araştırma projesidir (2023-2026). Horizon Europe tarafından finanse edilen proje, yerel toplulukların önemli bir kaynağı olan mirasın, doğal tehlikeler ve aşırı olaylar karşısında toplumsal dayanıklılığı nasıl güçlendirebileceğini araştırmaktadır. RESILIAGE, saha araştırması yaparak ve toplulukları çoklu tehlike senaryolarına dahil ederek, birlikte eyleme geçirilebilir bilgi üretmeyi, toplulukları afet risklerine daha iyi hazırlanma ve azaltma konusunda güçlendirmeyi ve aynı zamanda iklim değişikliğinin etkilerini ele almayı amaçlamaktadır.

Proje Politecnico di Torino tarafından yürütülmekte ve ilk müdahale ekipleri, politika yapıcılar, vatandaş dernekleri ve miras örgütleri de dahil olmak üzere 10 ülkeden 18 ortağı kapsamaktadır. RESILIAGE, farklı ülkelerde kurulan beş CORE Laboratuvarı aracılığıyla yönetim, sosyal etkileşim ve diğer kritik faktörleri analiz etmek için Sistemik Dayanıklılık İnovasyonu (SyRI) çerçevesini kullanmaktadır. Bu çerçeve, afet risk yönetimi ve iklim değişikliğine uyumda kültürel mirası kullanarak toplum direncini güçlendiren uygulamaları tanımlar ve geliştirir. Buna ek olarak, her bir CORE Laboratuvarı, şehir bölgesi, belediye, belediye ağı, bölgesel ve bölgeler arası dahil olmak üzere belirli bir yönetim ölçeğinde uzmanlaşmıştır.

Proje, paydaşları işbirlikçi ve katılımcı süreçlere dahil ederek, toplumun hazırlığını güçlendiren ve afet direnci için uzun vadeli stratejileri teşvik eden dijital araçlar ve yumuşak çözümler yaratmayı amaçlamaktadır.

İÇERİK

Kitapçık #6, RESILIAGE projesinin beş CORE Laboratuvarında 2024 ve 2025'in başlarında gerçekleştirilen iki saha araştırmasının temel bulgularını incelemektedir.

RESILIAGE, toplumsal dayanıklılığı tanımlamak için insan-çevre etkileşimlerini tarihsel ve kültürel bir perspektifle ele almaktadır. Proje, maddi ve manevi Kültürel ve Doğal Mirasın, toplulukların kimliğini ve mekâna aidiyet duygusunu nasıl şekillendirdiğini vurgulamakta ve bu mirası, **afet risklerini azaltmada toplulukları harekete geçiren bir araç olarak kullanmaktadır.** RESILIAGE kapsamında, kültürel mirasa odaklanan iş birliği temelli faaliyetler geliştirilerek çok paydaşlı katılım teşvik edilmektedir.

Kitapçık #6, CORE Laboratuvarlarının, karmaşık ve çok katmanlı topluluk-çevre etkileşimlerini kültürel ve tarihsel bir perspektifle nasıl analiz ettiklerini ortaya koymaktadır. Bu süreç, toplumsal dayanıklılığa katkıda bulunan miras odaklı faktörleri belirlemeyi ve çevreyi şekillendiren tarihsel ve kültürel katmanlara dair farkındalığı artırmayı amaçlamaktadır. **Gelenekler, dini ritüeller ve kutlamalar,** bu analiz sürecinin önemli parçaları arasında yer almaktadır.

İki aşamalı olarak yapılandırılan bu **katılımcı faaliyetler, yerel miras, toplumsal bellek, çevre ve afet riskleri arasındaki bağlantıları anlamayı ve farkındalığı kademeli olarak artırmayı** hedeflemiştir. **Ortak haritalama teknikleri,** toplulukların **kendi yerel miraslarını tanımlama, belgeleme ve mekânsal olarak anlamlandırma süreçlerinde aktif rol oynamalarını** sağlamıştır. Bu süreç aynı zamanda, **toplumsal dayanıklılığa katkıda bulunan maddi ve manevi, kültürel ve**

doğal unsurların belirlenmesini kolaylaştırmıştır.

Ortak haritalama sürecinin bir sonucu olarak, kültürel miras unsurlarını mekânsal verilerle entegre eden coğrafi referanslı veri setleri üretilmiştir. Böylece, **toplumsal dayanıklılık, afetler ve fiziki çevre hakkında daha kapsamlı bir anlayış sağlanmıştır.** Çalışma, ayrıca toplulukların risklere farklı seviyelerde maruz kaldığını kabul ederek, vatandaşların bölgesel bilgi seviyelerini, farkındalıklarını ve çevrelerine **uyum sağlama kapasitelerini ortaya koymaktadır.**

2024'ün başlarında gerçekleştirilen saha çalışmalarında, CORE Laboratuvarlarından, önceden Yerel Miras olarak tanımlanmış unsurları (bkz. Kitapçık #3) basılı haritalar üzerinde belirlemeleri ve ortak haritalama yapmaları istenmiştir. Katılımcılar, **farklı afetlerden etkilenmiş bölgeleri gösteren çok ölçekli haritalar üzerinde çalışmıştır.**

Haritalama sürecinde, her gruba CORE Laboratuvar alanını temel doğal unsurlar (nehirler, dağlar) ve önemli mekânsal referans noktalarıyla gösteren sadeleştirilmiş haritalar verilmiştir. Haritalar, katılımcıların doğrudan üzerine çizim yapmasına olanak sağlayacak şekilde basit tutulmuştur. Sonuçlar, miras algısının büyük ölçüde anıtlar, gelenekler ve etkinlikler gibi topluluklar tarafından resmen tanınan unsurlara odaklandığını göstermiştir.

2025 yılı saha çalışmaları, önceki aktivitelerin sonuçlarına dayanarak, yerel mirasın topluluk direncindeki rolünü daha geniş bir perspektiften anlamayı amaçlamıştır.

Çalışmalardan önce, POLITO ekibi tarafından bir masa başı araştırması yürütülmüş, baskın tarih

anlatılarının gölgesinde kalan veya marjinal gruplarla ilişkilendirildiği için yeterince tanınmayan miras unsurlarının belirlenmesi hedeflenmiştir.

2025 saha çalışmaları, hem **2024 verilerinin değerlendirilmesini** hem de **yeni bir haritalama oturumunu içermiştir**. Katılımcılar, **topluluk kimliğini canlı tutan üç Kültürel Doğal Miras (CNH) unsurunu belirlemek için RESILIAGE Miras Kartlarından seçim yapmıştır**. Bu kartlar, tarihi yerel kimlik, sembolik mekânlar, tarihi alanlar, arkeolojik sitler, jeolojik özellikler, biyolojik çeşitlilik ve peyzaj, rotalar, tarım ve gıda üretimi, geleneksel zanaatlar, sanat ve toplumsal gelenekler, kültürel kurumlar ve aktörler olmak üzere 12 kategoriye ayrılmıştır.

Masa başı araştırma ve sunumunun ardından, haritalamanın kapsamını genişletmek için ikinci bir tur düzenlenmiştir. Katılımcılar, resmî olarak miras olarak tanınmayan ancak topluluk için anlam taşıyan unsurları belirlemeye davet edilmiştir. Futbol sahaları, küçük bahçeler veya buluşma noktaları gibi gayriresmî miras unsurlarının yanı sıra, toplumsal tartışmalara yol açan miras unsurları da ele alınmıştır. Tartışmalı miras, topluluk içindeki çatışmalar veya dışlanma süreçleriyle ilişkilendirilen unsurları ifade etmektedir.

Son olarak, **katılımcılar, yerel mirası toplumsal cinsiyet perspektifinden ele alarak, kadınların mirasın temsilindeki ve aktarımındaki rolünü değerlendirmiştir**. Katılımcılar, belirledikleri miras unsurlarını, **baskılı haritalar üzerine renkli etiketler kullanarak konumlandırmıştır. Bu mekânsal temsil, kültürel mirasın farklı yönlerinin—resmi, gayriresmî veya tartışmalı—topluluk kimliği, dayanıklılığı ve sosyal uyum üzerindeki etkilerini daha iyi anlamayı sağlamıştır**.

Bu katılımcı yaklaşım, toplulukların kültürel mirasla nasıl etkileşimde bulunduğunu ve bunu afet risk azaltma süreçlerine nasıl entegre ettiğini anlamak için değerli bilgiler sağlamıştır. Hem resmi hem de gayriresmî miras unsurlarının yanı sıra, tartışmalı ve toplumsal cinsiyetle ilgili konuların dâhil edilmesi, mirasın topluluk kimliği ve uyum kapasitesine nasıl katkıda bulunduğuna dair anlayışı zenginleştirmiştir.

Bu kitapçığın devam eden bölümleri, **beş CORE Laboratuvarında gerçekleştirilen bu faaliyetlerin sonuçlarını ayrıntılı bir şekilde sunmaktadır. Toplulukların ortak haritalama sürecine nasıl katıldığını ve bu kapsamlı keşifte belirlenen temel miras unsurlarını ortaya koymaktadır**.

KARŞIYAKA'NIN MIRASINI ORTAYA ÇIKARMAK

Core Lab

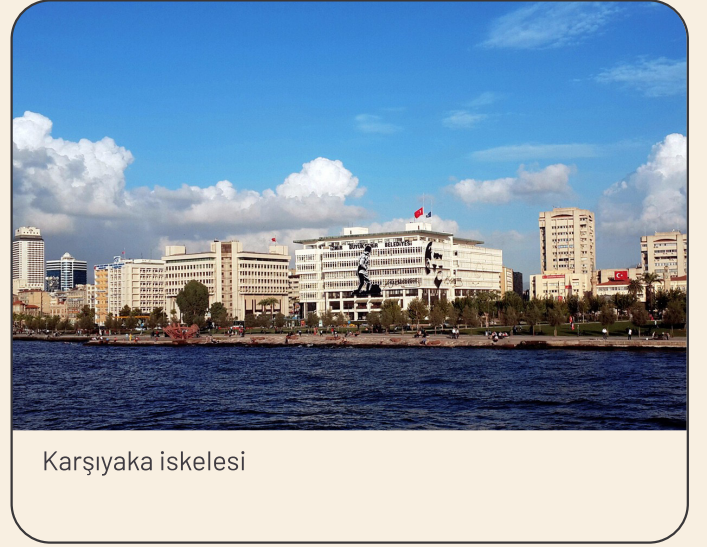
**Karsiyaka
TURKEY**

İlk tur faaliyetler

7-8 Mayıs 2024 tarihlerinde, RESILIAGE Konsorsiyumu üyeleri – aralarında mimarlık, kentsel sosyoloji ve miras çalışmaları uzmanlarının da bulunduğu – Türkiye'nin İzmir ilindeki Karşıyaka ilçesine saha ziyareti gerçekleştirdiler. İki günlük atölye çalışması, projeye dahil yerel ortakların kolaylaştırıcılığında, katılımcıların yerel topluluk dayanıklılığını şekillendiren somut ve soyut miras unsurlarını tanımlayıp yorumladığı ortak haritalama oturumlarını içerdi.

Ortak haritalama oturumlarında, her biri çok paydaşlı 4 grupta çalışan 40 katılımcı yer aldı. Katılımcılar, miras, insan çevresi ve topluluk arasındaki çok katmanlı etkileşimi keşfettiler. Katılımcı yöntemlerle, Karşıyaka ilçesi genelinde 57 kültürel ve doğal miras unsuru belirlendi ve mekânsallaştırıldı; bu unsurlar, Karşıyaka'nın tarihsel, mimari, sosyal ve simgesel boyutlarının çeşitliliğini ortaya koydu.

İlk aşamadaki haritalama sonuçları, özellikle Karşıyaka'nın kimliğini güçlü biçimde yansıtan tarihi binalar, kamusal alanlar ve anıtlar gibi taşınmaz miras unsurlarına yoğun bir odaklanma olduğunu gösterdi. Topluluğun aktif belleğine katkı sağlayan öne çıkan örnekler

Karşıyaka iskelesi

arasında; günlük sosyal etkileşimi teşvik eden canlı ve kültürel açıdan zengin bir pazar yeri olarak **Karşıyaka Çarşısı** ve **Bostanlı EKOPAZAR**, mimari miras olarak **Karşıyaka'nın modernist konut blokları**, tarihi bir ulaşım altyapısı olan **Karşıyaka İskelesi** ve spor kültüründe yerel geleneklerin ve toplumsal belleğin simgesi olan, kadın-erkek eşitliğini savunan **Karşıyaka Spor Kulübü** yer almaktadır.

Ayrıca, belirlenen miras unsurlarının daha küçük bir bölümü doğal ve peyzaj özelliklerini – yeşil alanlar ve kıyı şeritleri gibi çevresel değerleri – içeriyordu. **Bostanlı Sahil Şeridi, Karşıyaka Sahili, Balıkçı Barınağı ve Panoramik Seyir Noktası** gibi alanlar, kamusal doğal mekânların topluluk dayanıklılığına katkısını vurgulamaktadır. Haritalamanın daha incelikli bir boyutu ise, topluluk anlatılarını, ortak değerleri ve yerel kimliği yansıtan soyut ve simgesel miras unsurlarına odaklandı. Örneğin, **Latife Hanım ve Zübeyde Hanım** mirasına yapılan vurgu, kadınların tarihsel anlatılardaki erken varlığı ve etkisini, aynı zamanda **Atatürk'ün mirasını** vurgulamak açısından anlamlıydı. Bu vurgu, kadınların topluma katkılarının daha geniş çapta tanınmasına zemin hazırladı. Kadınların rollerine yönelik bir diğer dikkat çekici unsur ise, kadınların kamusal alandaki güçlenme ve görünürlüğünü simgeleyen çağdaş bir ifade olarak **Süslü Kadınlar Bisiklet Turu** gibi girişimler oldu.

İkinci tur faaliyetler

Araştırma kapsamını genişletmek amacıyla, 5 Şubat 2025 tarihinde sahada ikinci bir ortak haritalama oturumu gerçekleştirildi. Bu oturumda 37 katılımcı yer aldı ve 52 yeni unsur belirlendi. Bu aşama öncesinde, POLITICO ekibi tarafından masa başı ön araştırma yapılarak, genellikle göz ardı edilen toplumsal cinsiyet temsiliyeti, sosyal kapsayıcılık ve tartışmalı anlatılar gibi miras boyutları öne çıkarıldı.

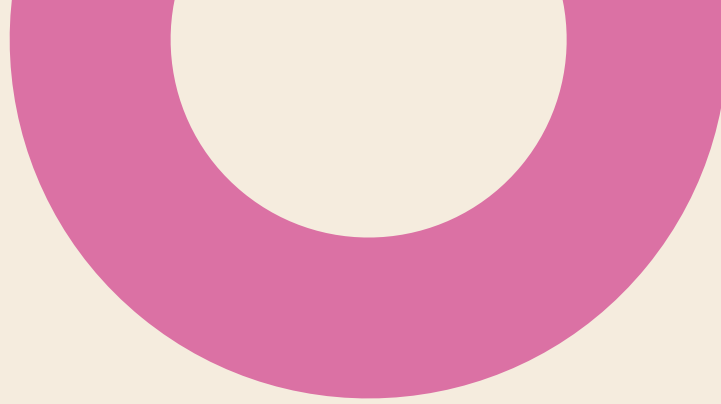
Bu deneyim, yaygın miras anlatılarındaki kritik boşlukları ortaya koyarak, **Karşıyaka'daki öncü kadın figürleri** gibi göz ardı edilen kişilere ve sıklıkla yeterince temsil edilmeyen topluluk temelli tarihsel anlatılara dikkat çekti. Egemen yorumlara meydan okuyan alternatif miras biçimlerine – örneğin toplum girişimleri ve enformel toplanma alanları – özel önem verildi. Toplumsal belleğe sembolik bağları güçlendiren geleneksel etkinliklerden biri olan **"Ata'dan Ana'ya Saygı Koşusu"** da bu kapsamda değerlendirildi. Ayrıca, Karşıyaka üzerine yazılmış şarkılarla topluluğun tarihini yaşatan kadın sanatçılar da öne çıkarıldı; örneğin **Mahmur Handan Hanım**'ın "Karşıyakam" şarkısı gibi.

Bu aşamada, katılımcılar miras kavramını geleneksel kategorilerin ötesinde düşünmeye teşvik edildi. Bu süreçte somut ve soyut unsurlar arasında daha dengeli bir dağılım ortaya çıktı ve daha geniş bir değerler dizisi yansıtıldı. Dikkate değer katkılardan biri, **yerel gastronomik mirasın** tanınmasıydı. Geleneksel balık restoranları, boyoz, gevrek ve kumru gibi yerel lezzetler sunan

kafeler Karşıyaka'nın sosyal dokusunu şekillendiren önemli unsurlar olarak öne çıktı. Ayrıca, **Yamanlar Domatesi** – geleneksel olarak Yamanlar Dağı'nda yetiştirilen yerel bir tür – önemli bir tarımsal ürün olarak vurgulandı. "Renk, Lezzet ve Dayanışmayla Yeniden Doğuyoruz!" sloganıyla düzenlenen **Yamanlar Domates Festivali**, Ata tohumu ile yetiştirilen bu 150 yıllık domates türünü kutlayan geleneksel bir etkinlik olarak öne çıkarıldı. Günlük yaşamla ve iklimsel adaptasyonla yakından ilişkili bir diğer yerel soyut miras örneği ise **Çörcil** adlı içecektir. Soda, taze limon suyu ve bir tutam tuzla hazırlanan bu alkolsüz içecek, sıcak yaz günlerinde serinlemek ya da sindirimi kolaylaştırmak için geleneksel olarak tüketilmektedir.

Geleneksel Türk pazarı

Mirasın daha karmaşık ve bazen tartışmalı katmanları kapsamında, **sahil yürüyüş yolundaki çiçekçiler ve falcıların varlığı**, yerel **Roman halkına** ait uzun süredir devam eden pratikler olarak da haritaya dahil edildi.

Karşıyaka deneyimi, mirasın topluluk kimliği, belleği ve dayanıklılığı üzerindeki belirleyici rolünü ortaya koyan kapsamlı ve çok boyutlu bir keşif sundu. Katılımcı ortak haritalama oturumları sayesinde, iki aşamalı saha çalışmasında toplam 109 miras unsuru belirlendi ve mekânsallaştırıldı. Karşıyaka topluluğu yalnızca miras varlıklarını haritalandırmakla kalmayıp, aynı zamanda toplulukların geçmişle nasıl ilişki kurduğunu, değerlerini nasıl ifade ettiğini ve kültürel süreklilik yoluyla nasıl dayanıklılık inşa ettiklerini düşünmeye yönlendiren bir süreci de tetikledi. Kapsayıcı, topluluk temelli ve toplumsal cinsiyet duyarlı bir yaklaşım benimseyen CORE, gelecekteki dayanıklılık ve toplumsal uyum diyaloglarının temelini oluşturan daha kapsayıcı stratejilerin gelişimine katkıda bulundu.

WEBSITE

www.resiliage.eu

CONTACT US

info@resiliage.eu

FOLLOW US

     @ResiliageEU

OUR CONSORTIUM

